

XXV DE ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DE SEMIOLOGIE MEDICALĂ CU STUDENȚII FACULTĂȚII DE MEDICINĂ LA CLINICA MEDICALĂ IV – SPITALUL CLINIC C.F. CLUJ

MARIUS MOTOCU

Clinica Medicală IV – Spitalul Clinic C.F. Cluj

Rezumat

Având o tradiție, Semiologia Medicală predată de prof. Goia I. pentru prima dată în Cluj în 1919 și o bază de învățământ corespunzătoare (Spitalul Clinic C.F. Cluj) se trece în revistă învățământul de Semiologie la Clinica Medicală IV de la începuturile sale și până astăzi, inițial pentru studenții Facultății de Stomatologie (1.X.1963 conf. dr. Dorca N., prof. dr. Faur A.) și ulterior și pentru studenții Facultății de Medicină Generală (1.X.1986). Promotorul aducerii unei serii de studenți anul III MG la Clinica Medicală IV a fost conf. dr. Motocu Marius, avansat ulterior prin concurs profesor universitar (1990). Cu ajutorul conducerii I.M.F. Cluj și a conducerii Spitalului Clinic C.F. Cluj, baza de învățământ s-a modernizat și s-a dezvoltat. Colectivul catedrei este întinerit și mărit. O atenție deosebită se acordă activității didactice, științifice și spitalicești, care este continuată cu succes și de cei care au urmat la conducerea catedrei: conf. dr. Chira V., prof. dr. Drăghici A., prof. dr. Lencu Monica și conf. dr. Sâmpolean Dorel.

Se remarcă preocuparea continuă de îmbunătățire a conținutului și metodologiei cursurilor și stagiilor, de creștere a atractivității lor pentru studenți, de actualizare a mijloacelor de explorare. Astfel, stagiile și studiul individual capătă o importanță deosebită. Problematizarea activității la patul bolnavului este necesară și importantă.

Cuvinte cheie: Semiologie Medicală, curs, stagiu, studenți.

XXV YEARS OF MEDICAL SEMIOLOGY EDUCATION WITH THE STUDENTS OF THE FACULTY OF MEDICINE AT MEDICAL CLINIC IV – RAILWAY COMPANY HOSPITAL CLUJ

Abstract

Having acquired a certain tradition - Medical Semiology taught by Prof. Goia I. for the first time in Cluj in 1919 - and an appropriate education base (Railway Company Clinical Hospital Cluj), one can review the Semiology education at Medical Clinic IV, from its beginning until today, initially for the Faculty of Dentistry students (1 Oct. 1963 Reader Dorca N., PhD, Prof. Faur A.) and subsequently for the students of the Faculty of General Medicine (1 Oct. 1986). The promoter for bringing GM grade III students at Medical Clinic IV was Reader Motocu Marius PhD, later promoted by competition as professor (1990). With the help of IMF Cluj management and the Railway Clinical Hospital Cluj management, the education base was modernized and developed. The department staff was younger and increased in number. A special attention was paid to teaching, scientific and hospital activity, which is successfully continued also by those who followed at the leadership of the Department: Reader Chira V., PhD, Professor Drăghici A., PhD, Professor Lencu Monica, PhD and Reader Sâmpolean Dorel, PhD.

There is a continuous concern about improving the content and methodology of courses and residencies, improving their attractiveness to students, updating the means of exploration. Thus, residencies and independent study receive a special importance. The activity problem-based learning at the patient bedside is necessary and important.

Keywords: Medical Semiology, course, residency, students.

În toamna aceasta – la 1.X.2011 – se împlinesc 25 de ani de când la Clinica Medicală IV, din cadrul Spitalului Clinic C.F. Cluj, se desfășoară cu succes învățământul de Semiologie și Propedeutică Medicală cu studenții anului III Medicină Generală, disciplină de bază în formarea viitorilor medici, la care se învață „tainele abecedarului clinic” (Goia I).

Se impune să conturăm condițiile care au favorizat apariția în Cluj a unei noi catedre de Semiologie Medicală pentru studenții generaliști, pe lângă cea de la Clinica Medicală II – intrată în istorie. Se știe că această importantă materie a fost predată pentru prima dată la noi în țară în Cluj, de către profesorul Goia Ioan, în anul 1919. Predarea s-a făcut la sugestia prof. dr. Hațieganu Iuliu, primul decan al noii Facultăți de Medicină, în limba română, din Cluj (1919).

În timp ce la Cluj Propedeutica Medicală se predă din 1919, la Paris se predă din 1922, iar la București din 1932.

Profesorul Goia Ioan, prin calitățile sale didactice deosebite, prin cunoștințele sale bogate, prin priceperea sa a reușit să impună Semiologia medicală ca disciplină fundamentală în Facultatea de Medicină. Personalitate complexă, a fost deosebit de exigent și intransigent cu pregătirea semiologică a studenților.

Având această tradiție și o bază de învățământ corespunzătoare, toți cei care i-am avut ca profesori pe Hațieganu, Goia și ceilalți mari dascăli ai Universității Daciei Superioare din Cluj, ne-am străduit să continuăm spiritul înaintașilor noștri.

Clinica Medicală IV a fost înființată ca disciplină universitară în anul 1963, în urmă cu 48 de ani și a devenit catedră în anul 1964, pentru studenții de la Facultatea de Stomatologie, cu sediul la secția interne a Spitalului C.F. Cluj. La înființare s-au transferat de la clinica Medicală II un șef de lucrări (dr. Dorca N.) și trei asistenți (dr. Crăciun Tr., dr. Döri F., dr. Blendea O.), care, împreună cu medicii care deserveau secția de interne a Spitalului C.F. (dr. Chirtoc Gh., dr. Popescu N., dr. Popa Luca I., dr. Gabor Silviu), foști colaboratori sau discipoli ai profesorului Goia I. – medici de o valoare profesională deosebită – au asigurat condiții bune de desfășurare a învățământului de Semiologie și Propedeutică Medicală, respectiv de Medicină Internă, cu viitorii medici stomatologi. La aceștia trebuie adăugați: dr. Macavei I. (hematolog), dr. Toma Carmen și dr. Toma Liviu (laborator), dr. Grosu A. (laborator), dr. Prișcă N. (cardiolog) – toți de o reală capacitate profesională, care s-au validat ulterior.

Printre figurile proeminente medicale care au deservit temporar Spitalul C.F. Cluj sau Policlinica C.F. Cluj, în afara celor menționați, notăm pe: prof. dr. Minea Ioan (neurolog), prof. dr. Teposu Emil (urolog),

prof. dr. Hângănuț Marius (internist), prof. dr. Danielo Leon (fiziolog-policlinică), prof. dr. Ciplea Al. (intern-policlinică), conf. dr. Beraru C-tin (radiolog policlinica C.F.), prof. dr. Danicico Ion (chirurg), iar în zilele noastre prof. dr. Bologa Sandu (chirurg).

Până la 1.X.1963 s-au predat cursuri de medicală pentru studenții stomatologi în cadrul celor trei catedre de Clinică Medicală ale I.M.F. Cluj, neexistând o profilare. De la această dată ia ființă disciplina de specialitate cu sediul la spitalul C.F. Cluj, destinată viitorilor medici stomatologi, sub conducerea conf. dr. Dorca N. La 1.X.1964 disciplina se transformă în catedră de Clinică Medicală, creându-se condițiile necesare pentru a asigura întregul învățământ de Semiologie și Clinică Medicală pentru studenții stomatologi, sub conducerea prof. dr. Faur Aron (1964-1976). Din 1976 catedra este condusă de conf. dr. Dorca N., care devine profesor în 1978 și își continuă activitatea până la pensionarea sa în 1980.

Activitatea didactică, cursuri și stagii, se desfășoară cu studenții din anul III și IV (alteori II și III) ai Facultății de Stomatologie, cuprinzând învățământul de Semiologie și Propedeutică Medicală (cu studenții anului III) și cel de Medicină Internă (cu studenții anului IV). Întregul învățământ, teoretic și practic, avea în vedere specificul de viitori medici stomatologi al cursanților.

Cititorii învățământului medical superior la Clinica Medicală IV pentru stomatologie sunt prof. dr. Faur A. și prof. dr. Dorca N., formați la Școala Medicală Clujeană, având ca modele pe profesorii Hațieganu Iuliu și Goia Ioan.

Ambii dascăli – Faur și Dorca – au desfășurat o susținută activitate pentru organizarea și derularea exemplară a învățământului medical pentru studenții stomatologi.

În continuare, Clinica Medicală IV a fost condusă cu dăruire și competență de: conf. dr. Baciuc Zoe (1980-1986), prof. dr. Motocu Marius (1986-1997), conf. dr. Chira Vasile (1997-1998), prof. dr. Drăghici Anton (1998-2005), prof. dr. Lencu Monica (2005-2009) și de conf. dr. Sâmpolean Dorel (din 2009 și până în prezent).

Preocuparea de bază a fost respectarea cartei universitare, modernizarea conținutului materiei predate și impulsivarea cercetării științifice, concomitent cu optimizarea activității medicale.

Între anii 1980-1986 Clinica Medicală IV continuă cu succes activitatea instructiv educativă cu studenții Facultății de Stomatologie, fiind condusă cu multă finețe și competență de conf. dr. Baciuc Zoe. A fost ajutată de un colectiv restrâns numeric de cadre didactice universitare: un șef de lucrări – dr. Blendea O. și patru asistenți – dr. Duțu Doina, dr. Păsculescu Gh., dr. Chira V. și dr. Sâmpolean Dorel. Sub raportul cercetării științifice, a fost preocupată de tulburările de coagulare și de alergii. În 1986 conf. dr. Baciuc Zoe s-a stins din viață după o grea suferință.

În toamna anului 1986 (la 1.X.1986), la conducerea

catedrei Medicală IV a venit conf. dr. Motocu Marius, care a profesat până atunci - timp de 24 de ani - la Clinica Medicală II din Cluj. Odată cu venirea sa și ca urmare a creșterii numărului de studenți, o serie a anului III Medicină Generală (din cele 5 existente) a fost transferată la Clinica Medicală IV pentru a-și desfășura aici activitatea didactică la Semiologie și Propedeutică Medicală, sub directa conducere a șefului de catedră – avansat prin concurs profesor universitar (1990).

Venirea studenților de la Medicină Generală, pe lângă cei existenți de la Stomatologie, a avut un impact pozitiv atât asupra cadrelor didactice, cât și asupra studenților. Studenții aveau la Clinica Medicală IV un mediu mai „aerisit” pentru stagii (mai puțini studenți la bolnavi). Baza de învățământ a Spitalului C.F. Cluj era corespunzătoare; ea deservea sub raport medical o mare parte a Transilvaniei (șase județe), aparținând cu precădere (dar nu exclusiv) sectorului de transporturi (feroviare și rutiere), precum și celor din telecomunicații și întreprinderilor aferente (reparații de material rulant etc.). Astfel, cazuistica clinică era și este foarte variată, cuprinzând pacienți din tot spectrul medicinei interne, ceea ce corespunde intereselor didactice. Aceste date, însoțite de preocuparea susținută a cadrelor didactice față de studenți, au influențat pozitiv opțiunea studenților care se străduiesc să ajungă la Clinica noastră. Să menționăm în plus faptul că aveau la dispoziție un amfiteatru modern (inaugurat în 6.XII.1969), mai puțin solicitat, precum și un laborator deservit de personal calificat, care se implica în elucidarea cazurilor dificile. Această puternică bază de învățământ medical s-a dezvoltat continuu, prin strădania neobosită a catedrei și prin înțelegerea și ajutorul conducerii I.M.F. și a Spitalului Clinic C.F. Cluj (director: dr. Mihăilaș R., dr. Eniu I., conf. dr. Negrean V., prof. dr. Albu Silviu). Conducerea I.M.F. (denumit apoi U.M.F. „Iuliu Hațieganu”) a fost următoarea: rectori – prof. dr. Ionescu N.G., prof. dr. Maier N., prof. dr. Pascu O., prof. dr. Bojiță M., prof. dr. Ciuce C-tin.; decani – prof. dr. Doroftei M., prof. dr. Pascu O., prof. dr. Mircea P., prof. dr. Miu N., prof. dr. Buzoianu Anca.

Colectivul catedrei este întinerit ca urmare a aducerii prin concurs a unor preparatori și asistenți care vin cu un suflu nou. Se scot la concurs și se ocupă posturi de șef de lucrări (Suciu Ioana, Țărmure Simina, Vlad Călin, dr. Tanțău Alina) și conferențieri (Chira Vasile, Sâmpolean Dorel, Negrean Vasile). Se modernizează baza de explorări paraclinice. Ia naștere un compartiment de gastroenterologie ce asigură explorarea digestivă superioară și inferioară (dotat cu fibrogastroscoop, colonoscop), condus de conf. dr. Sâmpolean D. și întărit ulterior prin venirea prof. dr. Drăghici A. și a dr. Tanțău Alina. Compartimentul de cardiologie era condus de conf. Chira V., iar după decesul său de prof. dr. Achimaș A. și ș.l. dr. Vlad C. (dotat cu ECG, eco-doppler, defibrilator, cicloergometru). A luat ființă și s-a dezvoltat temporar laboratorul de informatică medicală condus de prof. dr. Achimaș A., iar ulterior

s-a unit cu statistica medicală. Cabinetul de ecografie abdominală și generală beneficiază de aparatură modernă și de un ecografist de excepție (dr. Rednic N.). Menționăm dotarea laboratorului cu autoanalizor, iar în ultimii ani a sectorului de imagistică medicală, condus de dr. Muntean Doru, cu un computer-tomograf și osteo-densitometru. Radiologia a beneficiat de competența dr. Mihăilaș Romeo și a dr. Constantinescu D. Compartimentul diabetologie este condus de conf. dr. Negrean V., ajutat de dr. Casoinic Fl. Reumatologia este asigurată medical de dr. Stanca Mera, iar oncologia medicală de dr. Mihailov Anca.

Prezența studenților de la Facultatea de Medicină Generală a impus cadrelor didactice de la Clinica Medicală IV o abordare mai atentă a activității didactice, înțelegând prin aceasta: pregătirea corespunzătoare a stagiilor (conținut adecvat, cazuri exemplificative) și a cursurilor (ilustrare audio-vizuală, prezentarea de cazuri clinice ce întăresc noțiunile teoretice predate etc), asigurarea paralelismului curs-stagiu, respectarea punctualității, precum și a modului de abordare a bolnavului.

După pensionarea prof. dr. Motocu M., sub conducerea nemijlocită a șefului de catedră – inițial conf. dr. Chira V., prof. dr. Drăghici A., apoi prof. dr. Lencu Monica și în prezent conf. dr. Sâmpolean D. – s-a desfășurat în continuare cu succes întreaga activitate (didactică, științifică, spitalicească), o atenție deosebită acordându-se muncii instructive.

În ultimii ani, în funcție de limba vorbită, studenții anului III Medicină, respectiv Stomatologie, studenții anului IV Stomatologie sau Farmacie au putut alege să frecventeze cursurile în limba română, franceză sau engleză, ținute de cadrele didactice de predare ale catedrei (conf. dr. Sâmpolean Dorel, conf. dr. Negrean Vasile, șef lucrări dr. Para Ioana, ș.l. dr. Țărmure Simina, ș.l. dr. Vlad Călin). În plus, conf. dr. Negrean V. ține curs opțional despre Urgențele Medicale cu studenții anului V Farmacie, iar conf. dr. Sâmpolean D. predă medicina internă la asistentele medicale licențiate. Menționăm, de asemenea, că în 2006 d-na prof. dr. Lencu Monica a ținut cursuri de medicină internă (gastroenterologie) cu o serie de studenți ai anului IV Medicină Generală.

Învățământul postuniversitar a cuprins și cuprinde următoarele aspecte:

1. Instruirea rezidenților care au stagiul obligator de medicină internă la Clinica Medicală IV (în plus, participarea la vizita mare și discuții pe marginea unor bolnavi; prezentarea de cazuri clinice și de referate etc.);

2. Perfecționarea medicilor din rețeaua transporturilor și telecomunicațiilor prin cursul intitulat „Urgențele medicale în rețeaua transporturilor” (singurul curs din țară cu acest profil, ținut de prof. dr. Motocu M. – cât timp a fost în funcție);

3. Efectuarea doctoranturii de către cadrele didactice tinere – ca formă superioară de pregătire postuniversitară. Menționez că semnatul acestui material este

conducător de doctorat la Facultatea de Medicină din Oradea, având și doctoranzi din Clinica Medicală IV;

4. Obținerea celei de a 2-a specializări.

Demonstrațiile medico-chirurgicale, săptămânale, pentru cadrele didactice ținute în colaborare cu Clinica Chirurgie IV, demonstrațiile clinice pentru studenții anului III MG, ilustrate cu cazuri semiologice, referatele de actualități medicale, revista revistelor, participarea cu lucrări la manifestări științifice naționale și internaționale – toate acestea contribuie efectiv la perfecționarea pregătirii profesionale a medicilor (cu precădere a celor tineri).

În consens cu concepția prof. Goia I. privitoare la desfășurarea stagiilor, s-a acordat acestora o atenție deosebită, considerându-le ca „adevărat atelier de formare profesională”. Diagnosticul – spunea Goia I. – este rezultatul unei bune anamneze, confirmată de un examen obiectiv amănunțit și de explorări de laborator, medicul fiind comparat cu un detectiv. Diagnosticul reprezintă unul din cele mai complicate procese intelectuale; el este piatra de încercare a medicului practician. Fără un diagnostic corect terapia nu poate fi științifică, eficace, ci doar empirică; nici prognosticul nu poate fi stabilit. Încă din antichitate se spunea că „zeii nemuritori au pus diagnosticul înaintea terapiei”. O eroare majoră în stabilirea diagnosticului o constituie neglijarea anamnezei, subaprecierea ei, înlocuirea ei prin cât mai multe investigații de laborator sau paraclinice. Corect este ca, în funcție de datele furnizate de anamneză și de examenul obiectiv, deci de diagnosticul clinic, să solicităm anumite analize în mod „țintit”. Neglijarea anamnezei este nefavorabilă pentru diagnostic, costisitoare economic, iar psihologic îndepărtează bolnavul de medic. Diagnosticul trebuie să fie corect, complet și individualizat.

Aceste percepțe ne-am străduit să le implementăm studenților noștri de la Medicină; strădania n-a fost zadarnică. În aceste condiții au crescut și pretențiile față de studenții Facultății de Stomatologie, dar în limite raționale.

Cercetarea științifică a cuprins în decursul anilor numeroase aspecte: oboseala și uzura fizică la salariații din transporturile feroviare, particularitățile morbidității personalului ce lucrează în siguranța circulației, boala ulceroasă, reacții adverse medicamentoase, profilaxia și combaterea principalelor boli cu extindere în masă (bolile cardio-vasculare – cardiopatia ischemică și HTA; bolile metabolice – DZ și obezitatea) la salariații din transporturi, diagnosticul precoce, prevenirea și combaterea complicațiilor cronice ale DZ, tulburările de glicoreglare în hepatopatiile cronice, dozarea în premieră pe țară a Hb glicozilate prin metoda microcromatografică (în colaborare cu prof. dr. Jebeleanu Gh.), diagnosticul precoce al neuropatiei diabetice vegetative localizată pe tractul digestiv superior, cu ajutorul scintigrafiei secvențiale, prin determinarea timpului de tranzit esofagian (colaborare cu dr. Cotul Sabin), patologia endoscopică digestivă proximală, epidemiologia

cancerelor digestive și factorii lor de risc.

Activitatea de cercetare științifică însumează un număr mare de lucrări comunicate sau publicate, în ultimii 25 de ani, în țară sau în străinătate, la a căror elaborare sau redactare a participat activ întregul colectiv, dar și medicii afiliați Clinicii Medicale IV (prof. dr. Achimaș A.), precum și medicii de pe rețea (dr. Duma V., dr. Rednic M., dr. Bădulescu Hortensia) și unii studenți. Numărul mare de lucrări și cărți publicate este meritoriu; nu ne-am propus consemnarea lor. Reținem și redactarea a numeroase cursuri pentru studenți, având ca autori pe: prof. dr. Lencu Monica, prof. dr. Drăghici Anton, prof. dr. Motocu Marius, conf. dr. Negrean Vasile, conf. dr. Sâmpolean Dorel, ș.l. dr. Suciu Ioana, ș.l. dr. Țărmure Simina, dr. Casoinic Fl., dr. Sâmpolean Marta.

Considerăm util să menționăm colaborarea eficientă, în domeniul cercetării științifice, cu: disciplina de biochimie medicală (prof. dr. Jebeleanu Gh.), laboratorul de imunologie al Clinicii Medicale I (dr. Cristea Anca) și al Clinicii Medicale III (prof. dr. Dejica D.), laboratorul de explorări scintigrafice al Clinicii Medicale III (dr. Cotul S.), catedra de informatică medicală (prof. dr. Țigan Șt. și prof. dr. Achimaș A.).

În activitatea de cercetare științifică am antrenat și studenți merituosi din anul III; unii dintre ei au ales să facă lucrarea de diplomă la catedra noastră, obținând în final calificativul *foarte bine*.

Pentru a putea ține pasul cu numeroasele progrese realizate în domeniul medicinei, al tehnicii și tehnologiilor, în cel al informaticii, medicul trebuie să cunoască aceste progrese, trebuie „să rămână un student toată viața lui”, se impune să studieze mereu. În acest context, cursurile de semiologie medicală editate de membrii catedrei au respectat aspectele clinice devenite „clasice” și gândirea fiziopatologică, actualizată, a înaintașilor noștri și au consemnat mijloacele moderne de investigare (care evoluează continuu).

Semiologia medicală este o componentă de bază a tuturor specialităților medicale și chirurgicale. Conținutul ei este în continuă dezvoltare, în permanentă evoluție, prin includerea progreselor științelor biologice și a mijloacelor moderne de investigație și prin renunțarea la noțiunile depășite. Această disciplină realizează legătura dintre preclinic și clinic. Pentru a supraviețui, învățământul de semiologie și propedeutică medicală trebuie să devină mai flexibil, îmbinând modelul tradițional de predare cu progresele medicale și cu problematizarea. El trebuie să motiveze studenții la cazurile pe care le au de examinat și să-i deprindă să solicite examinări „țintite” (nu la întâmplare). În acest sens stagiile și studiul individual capătă o importanță deosebită. Învățarea bazată pe problemă este o metodă stimulatorie pentru student.

Colectivul Clinicii Medicale IV, având în structura sa didactică actuală 2 conferențieri, 4 șefi de lucrări și 7 asistenți, a avut în decursul anilor o fructuoasă colaborare

cu Clinica Chirurgie IV (conf. dr. Munteanu D., prof. dr. Funar Gh., prof. dr. Cazacu M., conf. dr. Munteanu Val.) și cu Clinica Medicală II (prof. dr. Duțu Al., prof. dr. Boloșiu H., prof. dr. Rusu M.L., prof. dr. Dumitrașcu Dan). Este demnă de reținut preocuparea continuă de îmbunătățire a conținutului și metodologiei cursurilor și stagiilor, de creștere a atractivității lor pentru studenți, de punere a

lor în concordanță cu noile achiziții științifice aplicate în medicină.

Mai mult ca oricând, cred că se impune să avem mereu în memorie cele spuse de profesorul Hațieganu Iuliu: „medicina înseamnă știință și conștiință, încălzite de iubirea de oameni”.